

Η τέχνη της Κηροπλεξίας

Η κηροπλεκτική τέχνη έρχεται στην πόλη της Φλώρινας μέσω των προσφύγων από το Μοναστήρι (σημερινή περιοχή Bitola, των Σκοπίων) όπου διεξαγόταν εκτεταμένο εμπόριο κεριού.

Χρησιμοποιούσαν το γνήσιο κεριό από τα άφθονα μελίσινα της περιοχής' το κεριό το απλώναν στον ήλιο και άσπριζε και στην συνέχεια με μηχανική επεξεργασία μετατρεπόταν σε "κορδόνι" (σαμά). Ο τεχνίτης με υπομονή και επιδεξιότητα κρατώντας το κορδόνι πάνω από το αναμένο μαγκάλι, για να είναι εύπλαστο, το τυλίγει γύρω από ένα ξύλινο καλούπι ή το πλέκει στον αέρα, ανάλογα με το σχήμα του. Τέλος προσθέτει προαιρετικά χρώματα και χρυσές ταινίες. Η κηροπλεκτική συνδέεται άμεσα με λατρευτικά και νεκρικά έθιμα. Στα μνημόσυνα, οι ηλικιωμένοι και η χήρα κρατούσαν απαραίτητα ψυχοκέρι στο φυσικό χρώμα ενώ οι νεότεροι λευκό. Από του σχήμα του το ψυχοκέρι αυτό λεγόταν καλάθα ή κουβάρι.

Τα παραδοσιακά κεριά της Φλώρινας

Η Ιστορία

Τα πανέμορφα παραδοσιακά πλεκτά κεριά της Φλώρινας είναι λίγο γνωστά στη Δυτική Μακεδονία και άγνωστα στην υπόλοιπη Ελλάδα. Η κηροπλαστική από τη γέννηση της ήταν μια χρηστική τέχνη, δηλαδή τα προϊόντα της στο σύνολο τους καταναλώνονται για κάποιους συγκεκριμένους σκοπούς και μάλιστα καίγοντας τον εαυτό τους. Για το λόγο δε αυτό δεν υπάρχουν ευρήματα όπως και σε άλλες χρηστικές τέχνες.

Η τέχνη των πλεκτών κεριών (σύμφωνα με μη επιβεβαιωμένες πηγές) προέρχεται από το Βυζάντιο, αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στην πόλη της Φλώρινας, όπου υπήρχαν από παλαιά ντόπιοι κηροπλέκτες. Αυτή η τέχνη γνώρισε νέα ακμή μετά το 1914. Τέτοια κεριά προσφέρονται τις παραμονές του Πάσχα, σε καταστήματα δώρων και ειδών λαϊκής τέχνης. Η κλωρίδα της περιοχής της Φλώρινας, με το άφθονο θυμάρι, ευνόησε τη μελισσοκομία, προϊόν της οποίας είναι και το κεριό. Οι πλαστικές ιδιότητες του αγνού κεριού και η προσήλωση στα έθιμα, που ειδικά σ' αυτό τον τόπο τηρούνται με θρησκευτική ευλάβεια, ευνόησε την κηροπλεκτική. Η τέχνη αυτή είναι κληρονομική, όπως όλες σχεδόν τα παραδοσιακά επαγγέλματα, και έχει κλειστό οικογενειακό χαρακτήρα. Τα πλεκτά κεριά στη Φλώρινα γνώρισαν ημέρες δόξας κυρίως την εποχή του Μεσοπολέμου, μέχρι το 1950. Συνήθως, ήταν σε χρήση κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας και της Διακαινησίμου¹, ως δώρα για το Πάσχα, και τα Χριστούγεννα. Επίσης, σχετίστηκαν σε μεγάλο βαθμό με τα νεκρικά έθιμα και ως τέτοια συνεχίζουν να επιβιώνουν. Κατασκευάζονταν και καταναλώνονταν κατεξοχήν στη Φλώρινα και τις γύρω περιοχές.

Το πάσχα γινόταν η μεγαλύτερη κατανάλωση, οι πεθερές δώριζαν στην νύφη το νυφιάτικο δλδ. "Ανθοδοχείο" και "κρεβάτι", ενώ στους νέους "Ευχαγγέλιο". Στους Ηλικιωμένους πρόσφεραν το "σαρίκι" ή "τσάλμα" και το "σαλιγκάρι". "Το κουτί", τον "Σταυρό". Για τα παιδιά ήταν το "καλαθάκι" για το αυγό, η "σαίτα", το "ποτηράκι" το "ρολόγι", το "βραχιόλι", το "αυγό", το "πετινάρι" κ.α. Πρόσφατα προστέθηκαν νέα παιδικά σχήματα όπως το αεροπλανάκι. Οι απλές πασχαλιάτικες λαμπάδες στολίζονται «τσιμπίματα τανάλιας» και χρυσά χρωματιστά χαρτάκια.

Μέχρι πρόσφατα υπήρχαν 2 οικογένειες που έφτιαχναν πλεκτά κεριά στην Περιοχή της Φλώρινας, οικογ. Τσούκα και η οικογ. Σωτηρόπουλου.

Διακαινήσιμος¹ εβδομάδα: η εβδομάδα που ακολουθεί μετά τη Κυριακή του Πάσχα, ονομάζεται εβδομάδα της Διακαινησίμου.

1 Παρουσίαση Βίντεο Δημήτρης Τσούκας

<https://www.youtube.com/watch?v=T774YcPYYsY>

Πλεκτά κεριά
Braided candles

Αριστερά. Πλέξιμο κεριοῦ. Στο κέντρο λαμπάδα από το Μοναστήρι (μέσα 19ου αι.). Δεξιά. Κάψιμο καλάθας
Left: weaving the wax. Centre: candle from Monastir (mid. 19th c.). Right: Burning a kalatha

2 Παρουσίαση Βίντεο Δημήτρης Τσούκας

<https://www.youtube.com/watch?v=UeAQ-40dxY0&t=33s>